C/2025/1189

21.3.2025

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru

Zapojení mládeže do sociálního a občanského dialogu ve Středomoří

(stanovisko z vlastní iniciativy)

(C/2025/1189)

Zpravodaj: **Thomas WAGNSONNER**

Spoluzpravodajka: **Lidija PAVIĆ-ROGOŠIĆ**

Poradci	Karol ZABAWA (skupina II) Graziano TULLIO (pro zpravodajku, skupina III)
Rozhodnutí plenárního shromáždění	17. 1. 2024
Právní základ	čl. 52 odst. 2 jednacího řádu
Odpovědná sekce	Vnější vztahy
Přijato v sekci	23. 11. 2024
Přijato na plenárním zasedání	23. 1. 2025
Plenární zasedání č.	593
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	175/0/3

1. Závěry a doporučení

1.1 Na vypracování tohoto stanoviska se podíleli zástupci mládeže. EHSV doporučuje zapojit mladé lidi do všech fází procesu tvorby politik, od rozhodování až po provádění a hodnocení politik. Je nezbytné zavést mechanismy pro monitorování, získávání zpětné vazby a vyvozování odpovědnosti, které budou ve všech fázích procesu spolehlivě fungovat.

1.2 Procesy sociálního a občanského dialogu jsou základním kamenem demokratické účasti. Organizace občanské společnosti, mládežnické organizace a organizace zaměstnavatelů a zaměstnanců však ve své snaze docílit účinné účasti na rozhodovacích procesech narážejí na obtíže. Svoboda sdružování, svoboda projevu a obecněji schopnost subjektů zastupujících pracovníky a občanskou společnost hájit jejich práva a tlumočit jejich požadavky jsou v mnoha zemích Blízkého východu a severní Afriky omezené ([1]). Je třeba podporovat demokratické procesy, které jdou nad rámec voleb a vytvářejí smysluplné participativní mechanismy spojené s občanskou svobodou, transparentností, dostupností informací a příležitostmi pro všechny.

1.3 Zkušenosti a situace mladých lidí a organizací vedených mladými lidmi jsou v různých zemích Blízkého východu a severní Afriky velmi různé. Jednorozměrné definice mládeže je třeba opustit. Je třeba uznat, že různé skupiny mládeže mají své specifické rysy a přijmout meziodvětvový přístup, který zamezí tomu, aby byla zeměpisná a sociálně-politická rozmanitost mladých lidí přehlížena.

1.4 Socioekonomická situace mladých lidí ve Středomoří (dále jen „region“) se vyznačuje vysokou mírou nezaměstnanosti, atypickým a neformálním zaměstnáním, jakož i nízkými mzdami, nedostatkem kvalitních pracovních míst a vysokým podílem mladých lidí, kteří nejsou zaměstnaní ani se neúčastní vzdělávání nebo odborné přípravy (NEET). EHSV zdůrazňuje, že je nezbytné provést reformy trhu práce a vzdělávacích systémů, aby bylo možné tyto problémy řešit.

([1]) MENA (Blízký východ a severní Afrika).

1.5 Skupiny zranitelných osob se vedle těchto problémů potýkají i s řadou dalších, které se týkají jejich zastoupení, dostupnosti příležitostí, uplatnění na trhu práce a dalších oblastí. EHSV zdůrazňuje, že je třeba navrhnout podpůrné programy, kterých se tyto skupiny budou moci účastnit.

1.6 EHSV konstatuje, že vzdělávací systémy by měly více podporovat občanskou angažovanost prostřednictvím participativních procesů a vytvářet podpůrné ucelené systémy pro získávání vhodných dovedností (např. v oblasti politické a digitální gramotnosti), aby se mladí lidé mohli sebejistě zapojovat do institucionálních procesů. Organizace občanské společnosti a sociálních partnerů by měly více podporovat mladé lidi tím, že budou pořádat semináře zaměřené na budování kapacit, aby jim usnadnili získávání zdrojů a možností zapojení.

1.7 Důležitým předpokladem identifikace problémů a zohledňování zájmů mladých lidí v rámci participativních procesů je odpovídající výzkum se zaměřením na problematiku mládeže. K tomu jsou zapotřebí příslušné údaje. EHSV zdůrazňuje význam výzkumu, který se zabývá uplatněním mladých lidí na trhu práce a jejich zapojením do vzdělávání, participativních procesů a komunitního života. Je třeba posílit spolupráci mezi vzdělávacími zařízeními, akademickou obcí, podnikatelským sektorem a organizacemi občanské společnosti, včetně sociálních partnerů, která by měla být prioritně zaměřena na aktivní zapojení mladých lidí.

1.8 Země v tomto regionu často nemají dostačující rámce pro účinný sociální dialog. EHSV upozorňuje na nutnost zintenzivnit trojstranný a dvoustranný sociální dialog, zejména prostřednictvím komplexního provádění klíčových úmluv MOP o sociálním dialogu.

1.9 EHSV vyzdvihuje přínos akčních plánů pro mládež, které by mohly obsahovat konkrétní opatření a nástroje k vytvoření inkluzivnějších organizačních rámců pro posílení účasti mládeže v organizacích sociálních partnerů. Motivování mladých pracovníků k účasti na kolektivním vyjednávání a vytvoření struktur zaměřených na reprezentaci mládeže na úrovni podniků představuje účinný způsob, jak strukturálně začlenit účast mládeže do struktur sociálního dialogu. EHSV vyzdvihuje činnost Rad pro posílení důvěry mládeže (JVR – Jugendvertrauensrat) v Rakousku.

1.10 EHSV vyzývá Evropskou komisi, aby podpořila třetí fázi projektu SOLiD ([2]) s cílem zajistit udržitelné provádění již vytvořených nástrojů. Tato fáze by měla být navíc využita k sepsání Charty mládeže, která by se měla stát obdobou již existující Charty žen, a k prozkoumání možnosti vytvořit mechanismy konzultací zaměřených na problematiku mládeže.

1.11 Je třeba zajistit, aby občanský dialog byl inkluzivnější, a za tímto účelem zapojit různé skupiny (včetně žen, menšin a skupin zranitelných osob) prostřednictvím cílené finanční podpory a na základě mechanismů efektivnějších a interaktivnějších dialogů vedených profesionálními moderátory a utvářených společně s mladými lidmi.

1.12 Mělo by se posílit zastoupení mládežnických organizací a rad mládeže v diskusích se státními orgány tím, že pracovníci s mládeží budou uznáváni jako klíčoví aktéři při konzultacích a bude jim poskytnut nezbytný prostor a zdroje, aby k nim mohli účinně přispívat. Musí být vypracovány strategie pro mládež, které posílí legitimitu zapojení mládeže do občanského dialogu, zřízeny rady mládeže v zemích, kde dosud zřízeny nebyly, a navýšeny rozpočty pro oblast mládeže na všech územních úrovních, zvláště pak na úrovni místní.

1.13 Za prioritu je třeba považovat transparentnost a rovné příležitosti v občanském dialogu a za tímto účelem je třeba stanovit jasná kritéria pro výběr těch, kdo se ho budou účastnit z řad mládeže, a zajistit, aby uznaná mládežnická sdružení i místní hnutí měla spravedlivou možnost participace. Je třeba vypracovat společné normy a komplexní regulační rámec, který bude zahrnovat specializované podpůrné struktury, jako jsou týmy a kontaktní místa, s cílem zajistit, aby zapojení mládeže do procesů dialogu bylo organizované a konzistentní.

1.14 Struktury vedené mladými lidmi musí být navzájem více propojeny, aby podpořily regionální spolupráci a zajistily intenzivnější výměnu myšlenek a příležitostí mezi nejrůznějšími skupinami. EHSV vyzývá veřejné instituce, aby zajistily finanční prostředky na podporu regionálních mládežnických sítí a prostorů pro mládež. Krom toho je třeba posílit zapojení mládežnických organizací do vnějších vztahů EU, podporovat jejich spolupráci s delegacemi EU a zjednodušit pro mladé lidi v rámci programů mobility postupy podávání žádostí o víza.

([2]) https://solidmed.eu/en.

2. **Souvislosti návrhu**

2.1 EHSV konstatuje, že mladí lidé jsou z kulturního, ekonomického a politického hlediska velmi rozdílní. Jejich zkušenosti a situace se značně liší, takže je třeba upustit od jednorozměrných definic mládeže a uznat, že různé skupiny mladých lidí mají své specifické rysy a přijmout meziodvětvový přístup, který zamezí tomu, aby byla jejich zeměpisná a sociálně-politická rozmanitost přehlížena.

2.2 Zatímco mnoho institucí a politických organizací je budováno shora dolů a vyznačuje se vysoce koncentrovanými mocenskými strukturami, mladí lidé se obvykle zapojují do místních struktur vytvářených zdola nahoru a do hnutí na místní úrovni, většinou v souvislosti s politickými otázkami, které mají v rámci politické agendy nižší prioritu (např. klimatická a sociální spravedlnost, politická účast, práva menšin, práva zvířat) ([3]).

2.3 EHSV uznává různé komunikační prostředky a formy politického aktivismu, které mladí lidé běžně používají, včetně pasivní resistence, bojkotu institucionalizovaných struktur a odmítnutí formálních metod politického aktivismu, za jejichž zdroj lze považovat spíše občanskou deziluzi než občanskou apatii ([4]).

2.4 Socioekonomická situace mladých lidí v regionu se vyznačuje vysokou mírou nezaměstnanosti, atypickým a neformálním zaměstnáním na částečný úvazek, ale také nízkými mzdami a nedostatkem kvalitních pracovních míst (včetně neplacených stáží). V regionu je poměrně vysoký podíl mladých lidí, kteří nejsou zaměstnaní ani se neúčastní vzdělávání nebo odborné přípravy: může se jednat až o jednu třetinu populace mladých lidí. Pro mladé lidi představuje palčivý problém stávající inflace a nízká kupní síla, co se týče bydlení a vysokých nájmů.

2.5 Vysoký počet osob předčasně ukončujících školní docházku, zejména mladých žen, a vysoká míra nezaměstnanosti absolventů v regionu naznačují nedostatečnou kvalitu vzdělávacích systémů, zejména ve venkovských oblastech, které neučí dovednosti potřebné pro trh práce. Závažným problémem jsou omezení v dostupnosti, neboť řada rodin nemá prostředky na hrazení výdajů na vzdělání. Kromě toho se zvýšil podíl vysoce kvalifikovaných osob v migrující populaci z tohoto regionu, což svědčí o odlivu mozků.

2.6 Zástupci mládeže se v tomto regionu nacházejí v situaci, ve které se potýkají s vážnými bezpečnostními problémy a dalšími překážkami. Mladé ženy, osoby se zdravotním postižením, uprchlíci, migranti, etnické a jazykové menšiny, mladí lidé ze skupin původních obyvatel a z venkovských oblastí, příslušníci komunity LGBTQ+ i jiné skupiny zranitelných osob navíc čelí i dalším problémům, které se týkají jejich politického zastoupení, dostupnosti příležitostí, uplatnění na trhu práce i dalších oblastí.

3. **Zapojení mládeže do participativních procesů sociálního a občanského dialogu**

3.1 ***Sociální dialog***

3.1.1 Mezinárodní organizace práce (MOP) definuje sociální dialog jako všechny typy jednání, konzultací nebo výměny informací mezi zástupci vlád, zaměstnavatelů a odborových svazů o otázkách společného zájmu týkajících se hospodářské politiky, politiky zaměstnanosti a sociální politiky. Může probíhat formou trojstranného jednání, jehož jednou stranou je vláda, nebo může mít podobu dvoustranných vztahů mezi pracovníky a vedením. Procesy sociálního dialogu mohou být neformální nebo institucionalizované, často však bývají kombinací obojího. Mohou probíhat na vnitrostátní, regionální nebo podnikové úrovni a mohou být mezioborové, odvětvové nebo kombinací obojího.

3.1.2 Sociální dialog hraje klíčovou úlohu při ovlivňování hospodářských, pracovních a sociálních politik a při podpoře sbližování životních a pracovních podmínek. Jedná se o cenný nástroj k posílení hospodářské a sociální odolnosti, konkurenceschopnosti a udržitelného růstu podporujícího začlenění, což EHSV vyzdvihl již ve svém stanovisku EHSV SOC/764 ([5]).

([3]) Na základě příspěvků zástupců mládeže přednesených na schůzích studijní skupiny a na jednání Fóra mládeže Nadace Anny Lindhové.
([4]) Na základě příspěvků zástupců mládeže přednesených na schůzích studijní skupiny a na jednání Fóra mládeže Nadace Anny Lindhové.
([5]) Úř. věst. C 228, 29.6.2023, s. 87.

3.1.3 Klíčovým nástrojem sociálního dialogu je proces kolektivního vyjednávání, jehož cílem je zaručit důstojné pracovní podmínky a spravedlnost na pracovišti. Potřeba čelit novým výzvám, jako je spravedlivá transformace, změna klimatu a posílení postavení mladých lidí, dává sociálnímu dialogu zásadní politický význam, který přesahuje rámec vyjednávání o mzdách. Vzhledem k tomu, že tyto problémy nejvíce dopadají právě na mládež, je nezbytné zajistit, aby mladí lidé hráli v organizacích sociálních partnerů významnou úlohu, a pobízet je, aby se v nich angažovali.

3.2 *Sociální dialog ve Středomoří*

3.2.1 „Organizace pracovníků, jako jsou odbory, se v tomto regionu potýkají s obtížemi, […] zejména v souvislosti s členstvím, svobodou sdružování a účinnou obranou jejich práv a prosazováním vlastních požadavků. Mnohé vlády zemí Blízkého východu a severní Afriky svobodu sdružování omezují ([6])."

3.2.2 Země v tomto regionu často nemají dostačující rámec pro účinný sociální dialog. Některé vnitrostátní rámce sociálního dialogu sice umožňují zajistit trojstranný sociální dialog, avšak nezávislé odvětvové a dvoustranné struktury dialogu na úrovni podniků jsou velmi omezené. Poměrně malý je i počet odborových svazků a rozsah kolektivního vyjednávání. V důsledku toho mají sociální partneři omezené možnosti ovlivňovat veřejné rozhodování a tím i socioekonomickou situaci lidí, zejména mládeže.

3.2.3 Odolné a úspěšně fungující struktury sociálního dialogu lze vybudovat jen za předpokladu, že organizace zaměstnavatelů a odborové svazy budou povýšeny na základní instituce společenského rámce. EHSV vítá iniciativy, jako je sociální dialog v jižním Středomoří (SOLiD), který umožňuje meziregionální výměnu osvědčených postupů, i právní a strukturální rámce. EHSV vyzývá Evropskou komisi, aby podpořila třetí fázi projektu SOLiD s cílem zajistit udržitelné provádění již vytvořených nástrojů. Tato fáze by měla být navíc využita k sepsání Charty mládeže, která by se měla stát obdobou již existující Charty žen ([7]), a k prozkoumání toho, jaký přínos by mělo zavedení mechanismů konzultací zaměřených na problematiku mládeže.

3.3 *Občanský dialog*

3.3.1 Ačkoli nebyla přijata žádná univerzální definice občanského dialogu, obecně je považován za klíčovou součást úsilí organizací občanské společnosti o zajištění toho, aby v rozhodovacích procesech měli své slovo i občané, a to zvláště s ohledem na vysokou úroveň důvěry v organizace občanské společnosti, vzrůstající účinnost participace občanské společnosti a upadání tradičních participativních mechanismů ([8]).

3.3.2 Odvětvové, průřezové a horizontální složky občanského dialogu podporují spolupráci a inkluzivnost v oblasti správy věcí veřejných a zvyšují legitimitu a odpovědnost politik. Toho se dosáhne prostřednictvím dvou vzájemně se doplňujících aspektů: 1) dialogu mezi organizacemi občanské společnosti za účelem výměny názorů a odborných znalostí a 2) strukturovaného dialogu mezi organizacemi občanské společnosti a vládními institucemi, který zajistí, aby byly při koncipování politik zohledněny různé postoje.

3.3.3 Upadání tradičních participativních mechanismů je jasnou známkou potřebnosti inovativních postupů občanského dialogu, které budou odpovídat zájmům a způsobům zapojení mladých lidí ([9]).

3.3.4 Skvělou ukázkou participativních nástrojů tvorby politik, které zapojují zástupce mládeže do konzultací, posouzení dopadů a zmírňujících opatření a podporují zohledňování problematiky mládeže na institucionální úrovni, je dialog EU s mládeží ([10]) a ověřování dopadu předpisů EU na mladé lidi ([11]).

([6]) ‚The future of work: Trade unions in transformation' (‚Budoucnost práce a transformace odborových svazů'), *International Journal of Labour Research*, 2019, sv. 9, vyd. 1–2 (s. 226).

([7]) https://solidmed.eu/sites/default/files/2023-05/Womens-charter.pdf.

([8]) *The impact of civil society organisations in Europe* (Dopad organizací občanské společnosti v Evropě), Civil Society Europe, 2019; *Future of Europe* (Budoucnost Evropy), zvláštní Eurobarometr 500, s. 19, 2020.

([9]) *Political Participation and EU Citizenship: Perceptions and Behaviours of Young People* (Politická účast a občanství EU: vnímání a chování mladých lidí), Evropská komise, 2016; *Co-deciding with Citizens: Towards Digital Democracy at EU Level* (Spolurozhodování s občany: k digitální demokracii na úrovni EU), organizace European Citizen Action Service, 2015.

([10]) Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru – Posílení monitorování dialogu EU s mládeží prostřednictvím pokynů pro monitorování a transparentnost (Úř. věst. C, C/2024/6866, 28.11.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6866/oj).

([11]) Úř. věst. C 486, 21.12.2022, s. 46.

3.4 *Občanský dialog ve Středomoří*

3.4.1 V souvislosti s rostoucí nespokojeností s politickými institucemi se občanský dialog stává klíčovým mechanismem k překonání nedůvěry mezi veřejností a politickými činiteli a ke mírnění frustrace veřejnosti, zejména pokud jde o naléhavé otázky, jako je nezaměstnanost, sociální soudržnost a změna klimatu.

3.4.2 Skutečnost, že neexistují společné normy ani komplexní regulační rámec, vede k tomu, že postupy, které se v oblasti občanského dialogu používají, se mezi sebou významně liší. Různorodé politické kontexty, historické dědictví, kulturní normy a společenské struktury jednotlivých zemí jsou navíc příčinou roztříštěnosti, jejímž důsledkem je nesoudržnost a neformálnost občanského dialogu v celém regionu.

3.4.3 Dialog, který by mohl mít řadu různých forem, se omezuje na jednorázové konzultační akce spíše než na skutečné iniciativy, což vyvolává různé obavy týkající se inkluzivity, odpovědnosti a transparentnosti. Zatímco odvětvový dialog probíhá poměrně často, průřezový dialog je nepravidelný a postrádá strukturované procesy, a nemá proto kontinuální a konzistentní průběh.

3.4.4 Zmenšující se prostor pro občanskou společnost oslabuje účinnost organizací občanské společnosti a omezuje jejich schopnost prosazovat změny. Autonomii a dopad organizací občanské společnosti v rámci občanského dialogu dále narušují restriktivní právní rámce, státní kooptace, byrokratické překážky, selektivní financování a cenzura. V některých zemích také ovlivňují možnosti spolupráce s mezivládními organizacemi.

3.4.5 Platformy sociálních médií a nástroje digitální komunikace mění prostředí občanského dialogu a nabízejí mladým lidem nové možnosti zapojení. Je však třeba řešit problémy související s bezpečností, misinformacemi, obtěžováním na internetu a digitální propastí, aby bylo zajištěno, že dialog bude mít inkluzivní a konstruktivní struktury ([12]).

4. **Požadavky a současné výzvy ve Středomoří týkající se institucionálních participativních procesů z hlediska mládeže**

4.1 Procesy sociálního a občanského dialogu jsou základním kamenem demokratické účasti. Organizace občanské společnosti, mládežnické organizace, organizace zaměstnavatelů a odborové svazy ve své snaze docílit účinné účasti na rozhodovacích procesech narážejí na obtíže. Svoboda sdružování, svoboda projevu a obecně pravomoci a schopnost subjektů zastupujících zaměstnavatele, zaměstnance a občanskou společnost hájit jejich práva a vyslovovat požadavky jsou v mnoha zemích Blízkého východu a severní Afriky omezené. Je třeba podporovat demokratické procesy, které jdou nad rámec voleb a vytvářejí participativní mechanismy spojené s občanskou svobodou, transparentností, dostupností informací a příležitostmi pro všechny.

4.2 EHSV poukazuje na to, že participativní procesy zůstávají mladým lidem navzdory jejich velkému potenciálu často uzavřeny ([13]). Nízká volební účast mladých lidí, malý počet vedoucích představitelů mladších 35 let na vysokých pozicích a případy tokenismu nebo vyloučení z participativních procesů svědčí o tom, že mladí lidé stále čelí překážkám, které jim brání v tom, aby se v plné míře zapojili do rozhodování. V důsledku nedostatečné diverzity činitelů s rozhodovací pravomocí a zejména pak nedostatečného zastoupení znevýhodněných skupin nacházejí mladí lidé jen obtížně vzory, s nimiž by se mohli ztotožnit.

4.3 Struktury sociálního a občanského dialogu jsou stále založeny na zastaralých paradigmatech a metodikách, které nepočítají se zapojením mladých lidí. Nedůvěra a zklamání z institucionalizovaných struktur, které vyvolává předem daná agenda a nedostatečná schopnost strukturálně integrovat mladé lidi do organizačních rámců a zároveň odpovídajícím způsobem odrážet jejich zájmy, odrazuje mladé lidi od aktivní účasti.

4.4 Mezi překážky, které brání zapojení mladých lidí, patří i vnímání tradičních mocenských a vůdčích struktur (jako jsou patriarchální struktury) a předsudky vůči mladým lidem. Na další problémy a překážky narážejí mladé ženy. V této souvislosti je nutné vyzdvihnout úsilí organizací zastupujících ženy o překonání represivních tradičních struktur.

([12]) Viz politická zpráva sítě Euromesco *Youth deliberation and participation in the Euro-Mediterranean region* (Diskuse a účast mladých lidí v evropsko-středomořské oblasti), 2023.

([13]) *Be Seen, Be Heard: Understanding young people's political participation* (Být vidět, být slyšet: chápání politické angažovanosti mladých lidí), https://www.youthforum.org/files/UPDATED_UN_REPORT_TBS_Accessible_Version_090622.pdf.

4.5 Předpokladem identifikace problémů a zohledňování zájmů mladých lidí v rámci participativních procesů je odpovídající výzkum se zaměřením na problematiku mladých lidí. Mezi hlavní problémy, které způsobují, že zastoupení zájmů mladých lidí v různých oblastech politiky je i nadále nedostatečné, patří to, že zejména na místní úrovni nejsou k dispozici údaje a že chybí strukturované údaje o místních podmínkách, ve kterých mladí lidé žijí, zvláště pak na venkově a u žen.

4.6 Zapojení mladých lidí do iniciativ v oblasti sociálního a občanského dialogu omezují logistické faktory (např. mobilita a problematika víz) a nedostatečná infrastruktura. EHSV upozorňuje na nutnost zavést ve prospěch mladých lidí účinné mechanismy podpory, včetně ekonomických, sociálních a vzdělávacích zdrojů.

4.7 EHSV poukazuje na potřeby zranitelné mládeže, včetně mladých lidí, kteří nejsou zaměstnaní ani se neúčastní vzdělávání nebo odborné přípravy, mladých žen, osob se zdravotním postižením, uprchlíků, migrantů, etnických a jazykových menšin, mladých lidí ze skupin původních obyvatel a z venkovských oblastí a příslušníků komunity LGBTQ +. Upozorňuje rovněž na problém, který představuje obtížné zapojování mladých lidí do místních komunit a začleňování těch, kteří se nesmějí účastnit politické činnosti ani aktivit občanské společnosti. Místní projekty a iniciativy v oblasti mladých lidí mají často omezené finanční zdroje a slabou politickou podporu.

4.8 Organizovaná občanská společnost v zemích Blízkého východu a severní Afriky ukazuje, že je odolná a pevně odhodlaná prosazovat demokratické hodnoty, a prostřednictvím nadnárodní spolupráce se zasazuje o lidská práva, účast mladých lidí a právní stát. Navzdory politickému napětí, bezpečnostním obavám a omezeným zdrojům usiluje mnoho organizací občanské společnosti, včetně sociálních partnerů, i nadále o vytvoření společné vize Středomoří jako integrovaného společného prostoru.

5. **Doporučení**

5.1 ***Obecná doporučení***

5.1.1 Je třeba zapojit mladé lidi do všech fází procesu tvorby politik – od rozhodování po provádění a hodnocení – a vytvořit inkluzivní a transparentní struktury, jako jsou rámce pro dlouhodobý a rotující dialog zprostředkovaný profesionálními moderátory a prostory pro společnou koncepční práci s mladými lidmi, jež umožní zajistit jejich aktivní účast. Velmi důležité je rovněž to, aby vznikly mechanismy pro monitorování, získávání zpětné vazby a vyvozování odpovědnosti, které budou v průběhu celého procesu spolehlivě fungovat ([14]).

5.1.2 Podpořit nové způsoby zvyšování účasti mladých lidí na tvorbě politik EU, včetně otázek týkajících se politiky sousedství, by mělo jmenování nového komisaře pro problematiku Středomoří a vytvoření stálé struktury pro zapojení mládeže, v níž by byl zastoupen i EHSV.

5.1.3 EHSV požaduje vyvážená a inkluzivní výběrová řízení, která zamezí neúměrně velkému zastoupení mladých lidí a organizací s privilegovaným přístupem, a to zajištěním transparentního a přístupného předběžného výběru.

5.1.4 Inovativní opatření k začleňování mladých lidí do struktur sociálního a občanského dialogu jsou důležitá pro to, aby se mohly stát hlavní součástí organizačního uspořádání (mělo by se začít jednat o zavedení kvót pro mladé lidi). Patří mezi ně podpora kultury spolupráce namísto konkurence, řešení potenciálních neshod za vzájemného respektu a uznávání mladých lidí jako odborníků ve svých oborech, kterým by mělo být umožněno zastávat důležité funkce. Pro oslovení mladých lidí má zásadní význam využívání nových forem komunikace, zejména digitálních nástrojů, a vytváření nových narativů. EHSV se rovněž zasazuje o odstraňování jazykových bariér v mezinárodních programech tím, že jejich účastníci budou mít co nejširší možnosti mluvit svým rodným jazykem.

5.1.5 EHSV zdůrazňuje, že je důležité vytvářet příležitosti k budování kapacit pro mladé lidi, aby si osvojili dovednosti nezbytné pro zastávání vedoucích funkcí v organizacích a pro jednání s politiky.

([14]) Studie EHSV Strukturované a smysluplné zapojení mladých lidí do politiky a rozhodování – zmapování osvědčených postupů na místní, celostátní, unijní a mezinárodní úrovni.

5.1.6 EU má zásadní roli v oblasti podpory regionální integrace. Propojení struktur vedených mladými lidmi je důležitým krokem k podpoře (mezi)regionální výměny myšlenek, kulturních modelů a postupů spolupráce v rámci tohoto rozmanitého regionu a jeho různorodých skupin. EHSV vyzývá k podpoře regionálních mládežnických sítí a k zajištění finančních prostředků na pořádání akcí pro mládež.

5.1.7 Jak je uvedeno ve stanovisku REX/566, ([15]) je důležité posílit zapojení mladých lidí do vnějších vztahů EU. EHSV opětovně připomíná své doporučení, že je třeba podporovat spolupráci mezi mládežnickými organizacemi a delegacemi EU a zvyšovat povědomí o politikách v oblasti mládeže. Měly by také existovat snadno dostupné postupy pro podávání žádostí o víza, a to zejména pro mladé lidi.

5.1.8 EHSV zdůrazňuje, že nezbytnou podmínkou strukturálního zapojení zástupců mládeže je zaručení bezpečnosti účastníků, zejména v oblasti lidských práv, klimatické spravedlnosti a práv pracovníků. EHSV zdůrazňuje, že do participativních procesů je třeba zapojit zástupce znevýhodněných skupin, a vyzývá k dalšímu úsilí o vytvoření přístupných struktur, které umožní zastoupení různorodých skupin. Zásadní význam má také koncepce podpůrných programů, kterých se budou moci účastnit i zranitelné skupiny. Je důležité navýšit rozpočty pro oblast mládeže na všech územních úrovních a zejména podpořit místní komunity a zajistit finanční podporu pro mobilitu mládeže. Programy jako Erasmus+ poskytují mladým lidem, pracovníkům s mládeží a organizacím zaměřeným na práci s mládeží příležitost ke spolupráci.

5.1.9 EHSV konstatuje, že vzdělávací systémy by měly vytvářet podpůrné ucelené systémy pro získávání vhodných dovedností (např. v oblasti politické a digitální gramotnosti), aby se mladí lidé mohli sebejistěji zapojovat do participativních procesů. Organizace občanské společnosti a sociálních partnerů by měly v rámci svých vzdělávacích programů pořádat pro mladé lidi semináře zaměřené na budování kapacit, mimo jiné na základě užší spolupráce s akademickou obcí a podnikatelskou sférou.

5.1.10 EHSV zdůrazňuje potřebu zkoumat uplatňování mladých lidí na trhu práce a jejich zapojení do vzdělávání, participativních procesů a komunitního života. Je třeba posílit spolupráci mezi vysokými školami, výzkumnými ústavy, programy odborného vzdělávání a přípravy a středoškolskými institucemi v regionu, přičemž hlavním tématem by se mělo stát aktivní zapojení mladých lidí a vytváření bezpečných podmínek pro výzkum. Místní, dlouhodobý a rotující terénní výzkum zaměřený na místní mládežnické struktury může poskytnout důležité poznatky nezbytné k tomu, aby byly zájmy mladých lidí účinně zohledňovány.

5.1.11 Jelikož se zvýšil podíl vysoce kvalifikovaných osob v migrující populaci z tohoto regionu, požaduje EHSV, aby byla přijata účinná opatření proti odlivu mozků.

5.2 *Doporučení týkající se role mládeže v sociálním dialogu*

5.2.1 EHSV zdůrazňuje, že je třeba provést reformy trhu práce, které usnadní přechod od neformálního zaměstnání k legální a důstojné práci a umožní řešit problémy způsobované atypickými a nejistými formami práce, neboť se jedná o jeden z nejpalčivějších problémů tohoto regionu. EHSV doporučuje vytvořit ve spolupráci se sociálními partnery národní akční plány v souladu s doporučením MOP č. 204 ([16]).

5.2.2 EHSV zdůrazňuje význam opatření k podpoře aktivní účasti na trhu práce a poskytování kvalitních veřejných služeb, jako je kvalitní a cenově dostupná péče o děti a dlouhodobá péče, která podpoří zaměstnanost mladých žen. EHSV rovněž doporučuje zařadit mezi priority sociální práva a vypracovat za tímto účelem národní nástroje.

5.2.3 EHSV upozorňuje na nutnost zintenzivnit trojstranný a dvoustranný sociální dialog, zejména prostřednictvím komplexního provádění klíčových úmluv MOP o sociálním dialogu, mj. úmluvy MOP č. 98, ([17]) MOP č. 135, ([18]) MOP č. 87 ([19]) a MOP č. 154 ([20]). Dále je třeba posílit úlohu sociálních partnerů při koncipování národních politik a strategií. Jedním z účinných nástrojů k vytvoření vhodného rámce pro sociální dialog by mohlo být zřizování středisek pro sledování zapojení sociálních partnerů do veřejného rozhodování.

([15]) Úř. věst. C 184, 25.5.2023, s. 5.

([16]) MOP R204 – *Transition from the Informal to the Formal Economy Recommendation, 2015 (No 204)* (Doporučení k přechodu od neformální k formální ekonomice, 2015 (č. 204)).

([17]) Úmluva MOP č. 98 z roku 1949 o provádění zásad práva organizovat se a kolektivně vyjednávat.

([18]) Úmluva MOP č. 135 z roku 1971 o ochraně zástupců pracovníků.

([19]) Úmluva MOP č. 87 z roku 1948 o svobodě sdružování a ochraně práva odborově se organizovat.

([20]) Úmluva MOP č. 154 z roku 1981 o kolektivním vyjednávání.

5.2.4 EHSV poukazuje na přínosy akčních plánů pro mládež, které by mohly obsahovat konkrétní opatření a nástroje k vytvoření inkluzivnějších organizačních rámců pro posílení účasti mládeže v organizacích sociálních partnerů. Budováním kapacit organizací v oblasti odborné přípravy zaměřené na vyjednávací dovednosti i v oblasti specifické odborné přípravy zaměřené na potřeby znevýhodněných skupin by bylo možné vytvořit nízkoprahový vstupní bod, který by mladým lidem usnadnil zapojení do struktur sociálního dialogu. Vhodnější než programy vedení a řízení by mohly být mentorské programy, neboť díky jejich zavedení bude možné potkávat a školit vedoucí činitele za rovných podmínek.

5.2.5 EHSV zdůrazňuje, že je důležité podpořit budování struktur sociálního dialogu na úrovni podniků. Zaměstnanecké rady jsou nezbytným nástrojem k dosažení toho, aby podniky byly odolnější, hospodářsky úspěšnější a schopné vytvářet důstojná pracovní místa, a k posílení demokracie na pracovišti (viz SOC/746) ([21]).

5.2.6 Zásadní význam má zapojení mladých pracovníků do struktur sociálního dialogu na úrovni podniků. Povzbuzování mladých lidí k účasti na demokratických procesech na pracovišti podporuje zapojení mladých lidí a pomáhá jim získávat zkušenosti při zastupování jejich zájmů a související dovednosti. V zájmu formalizace zájmů mladých lidí EHSV doporučuje podporovat účast mladých pracovníků na kolektivním vyjednávání, aby mohli prosazovat zakotvení svých zájmů do kolektivních smluv.

5.2.7 Vytvoření struktur zaměřených na reprezentaci mládeže na úrovni podniků představuje účinný způsob, jak strukturálně začlenit účast mládeže do struktur sociálního dialogu. EHSV vyzdvihuje činnost Rad pro posílení důvěry mládeže (JVR – Jugendvertrauensrat) v Rakousku ([22]). Tyto rady zastupují hospodářské, sociální, zdravotní a kulturní zájmy mladých zaměstnanců a učňů v podnicích. Každá společnost s pěti nebo více mladými pracovníky je povinna vytvořit podmínky pro konání demokratických voleb do JVR, které probíhají v rámci Shromáždění mládeže. Členové JVR mají zvláštní práva a povinnosti, které jim zaručuje zákon a které jim umožňují účinně zastupovat zájmy mladých zaměstnanců. Mladí zaměstnanci mají díky volbám legitimitu, která zvyšuje jejich důvěryhodnost na pracovišti a umožňuje jim získat dovednosti a zkušenosti v oblasti zastupování zaměstnanců.

5.3 *Doporučení týkající se role mládeže v občanském dialogu*

5.3.1 Zavést společné normy a komplexní regulační rámec, který stanoví strukturované mechanismy pro její zapojení. Instituce by měly vytvořit zvláštní podpůrné struktury, včetně specializovaných týmů a kontaktních míst, s cílem usnadnit pravidelný a organizovaný dialog s organizacemi občanské společnosti. Měla by se provádět pravidelná hodnocení procesů občanského dialogu s cílem určit nedostatky a oblasti, kde lze dosáhnout zlepšení, a zajistit, aby postupy zapojení mladých lidí zůstávaly účinné a inkluzivní.

5.3.2 Zajistit inkluzivnost procesů občanského dialogu aktivním cílením na různé skupiny, včetně žen, menšin a zranitelných komunit, poskytováním finanční podpory a zdrojů mládežnickým organizacím, prosazováním inkluzivních strategií a vytvářením podmínek pro budování sítí a spolupráce mezi mládeží.

5.3.3 Posílit iniciativy zaměřené na budování kapacit pro mladé zástupce organizací občanské společnosti i pro státní úředníky. V případě mladých zástupců se zaměřit na politickou gramotnost, hájení zájmů a porozumění demokratickým procesům, aby byli schopni účinnějším způsobem ovlivňovat výsledky politiky. Státním úředníkům nabízet příležitosti k prohlubování dovedností, které jim umožní zlepšit svou schopnost účinně vést dialog s občany.

5.3.4 Zvýšit investice do digitální infrastruktury, které umožní vytvářet nové možnosti občanského dialogu a řešit problém omezeného přístupu k internetu, s nímž se mnoho mladých lidí potýká. Zlepšit digitální gramotnost mladých lidí s cílem umožnit jim účinněji vyjadřovat své názory, organizovat kampaně a zapojit se do přeshraniční spolupráce. Využívat sociální média a další digitální nástroje k šíření informací, zapojovat širší okruh mládeže a propojovat mladé lidi přes hranice a podporovat inkluzivnější, bezpečnější a přístupnější dialog.

5.3.5 Investovat do podpory kultury občanského dialogu a účasti prostřednictvím zapracování občanské výchovy do učebních plánů a prováděním vzdělávacích kampaní s cílem zvýšit povědomí o významu občanského dialogu a solidarity, které jsou klíčovými aspekty začlenění do společnost. Zjednodušit pro organizace občanské společnosti postupy provádění občanských projektů ve vzdělávacích zařízeních a zároveň omezit dohled orgánů s cílem umožnit skutečnou občanskou angažovanost.

([21]) Úř. věst. C 228, 29.6.2023, s. 43.

([22]) https://www.oegj.at/content/dam/oegj/downloads/dokumente/20220915%20H2JVR%20Brosch%C3%BCre%20WEB.pdf (pouze v němčině).

5.3.6 Uznat rady mládeže za legitimní subjekty a podpořit zřizování nezávislých rad mládeže v zemích, kde dosud zřízeny nebyly. Navýšit rozpočty pro oblast mládeže na všech územních úrovních a zřizovat místní poradní výbory se zástupci mládeže s cílem posílit občanský dialog na místní úrovni. Vypracovávat strategie pro mládež, které posílí roli mládeže v procesech občanského dialogu, a poskytnout mladým lidem přímé možnosti, jak ovlivňovat místní správu a zajistit, aby v rozhodovacích procesech mělo jejich slovo váhu.

5.3.7 Uznat důležitost práce s mládeží v občanském dialogu. Rozšířit prostor a zastoupení mládežnických organizací při jednání se státními orgány v rámci iniciativ občanského dialogu (které obvykle zahrnují organizace občanské společnosti, ale ne vždy organizace občanské společnosti vedené mladými lidmi). V této souvislosti je třeba posílit legitimitu pracovníků s mládeží a zajistit, aby byli uznáni jako klíčoví aktéři, jejichž názor by měl být v rámci konzultačních procesů a mechanismů strukturovaného dialogu s orgány zohledněn.

5.3.8 Podporovat mezigenerační dialog vytvořením mechanismů společného vedení založených na výměně, spolupráci, koordinaci a společné tvorbě. Tento přístup by měl zahrnovat obeznamování starších generací s různými možnostmi, jak pracovat s mladými lidmi, posilování solidarity a přijetí dynamických změn, které mladí lidé vnášejí do občanského dialogu. Změna pohledu na mladé lidi spočívající v tom, že bude uznán jejich přínos, ještě více zlegitimizuje jejich úlohu v oblasti rozhodování ([23]).

V Bruselu dne 23. ledna 2025.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Oliver RÖPKE

([23]) https://www.eesc.europa.eu/cs/our-work/opinions-information-reports/opinions/promoting-european-intergenerational-solidarity-towards-eu-horizontal-approach.